

کافکا له نړیوال نووسین و نووسه راندا!

I

فرانتس کافکا چېل ساله، سواره یی لیلخانی زاده یی ۳۹ ساله، قادر دیلانی ۷۱ ساله، گریډراوی یی کترن و ههر سی دور له زید، دلیان له لیدان وهستا. کافکا زید نه دیووی جوو، سواره و دیلانی زید به جیته شتووی کورد، نوځوازی نه ده بیات (کافکا و سواره) و موسیقا (دیلان) بوون. کافکا چېل سال و دیلان سی وحهوت سال له شاری پراگ ژیانیان تیپه ری. ههر سی به مردنی ناسایی نه چوون. نه خو شوی و بیوازی، ناکوکی له ته ک باوک، ژبانی کافکا داگریتوو. نازاره کانی ژبانی له بهرهمه کانیدا رهنکی داووتهو، وهک سواره که له مندالییه وه له گهل نازاری نه خو شوی هه تا دواساته کانی ژبان دهسته و به خه بوو.

سورین کیرکه گارد فیهله سوو فی ۴۲ ساله یی دانمارکی سه ده یی نوزده، که قسه یی نو یی هینایه مهیدان، له سواره و کافکا ده چیت و ههر چوار ژبانیان دور له ژبانی ناسایی بوو! کافکا ترسی توانه وه (ناسمیله بوونی) لی نیشتبوو، بویه به گه وره یی خوی فی ری زمانی عیبری کرد، نهو دهیویست بگه ریته وه فلهستین. سواره و کافکا له سه رده می پر له نازاری مندالی خو یان دور نه که و تنه وه. دیلان زورچار له بی ری ده چوو، که تمه نه له شهست لای داو. کاتیک زستانی سالی ۱۹۸۸ له زانستگای کو لن موسیقای مندالیی به گو یی بینهران دادا، ههر چی مندال له هوله که بوون له دهو ری هالان. دیلان چاوه کانی ده دروشایه و روخساری مندالنه ده یواند. نه م ساته وه خته ههستی نامو یی و غه ری یی دیلانی ده رخست، وهک وته یی کاریکتی ری چیروک و رومانه کانی کافکا، وهک نهو ههسته یی سواره: "دلم پر له درد و کو ل، ده لیم برؤم له شاره که ت". وهک هینم، هه ژار، قزنجی، زیرهک، توماس مان، بریشیت، ئارنت، وهک پشیله که ی هی رمان هیس هه رگه ردان له ناو کو لانه نامو کان.

II

گرفتی کافکا له گهل باوکی، وینه یی کی بهرچاو له ناو نهو کو موله لگایانه ده رده خات، که باوکسالار و داسه پی نه ری ئاتوریته نه. کافکا له تمه نه یی ۳۶ سالی چهنه سال پیش مردنی سالی ۱۹۱۹ نامه یی کی ۱۰۳ لاپه ره بو باوکی ده نوو سی و بوی نانیری. باوکی ده بوو بریار له سه ر هه موو شتیکی منداله کانی بدات، نهو به در یژایی ژبان، کافکا نازار دا و بوو به هه وینی نوو سی نه کانی و خو لقانندی کاریکتی ره کان. کافکا پراگی و جورج تابووری بوداییستی جوو، هه رکیان باس له ئاتوریته ده که نه که رهنکه له ناو جووی په رخوازی جیهان، میتو دیک بو پاراستنی خو یان و ناسنامه یان بوو یی، نه م باسه له لای زیگموند فرویدی جوو، له ویه و بیرمه ند و هونه رمه ندی جوو له ئوروپا به ریاس که و تنه وه.

کافکا له م نامه سه دوسی لاپه رده، ئاتوریته و دیکتاتوری نیشان ده دا که هه موو لایه نه کانی هه ست و ده روون و بیرکرده وه ده گریته خوی و نهو ده رده خات که چو ن له مندالییه وه مرو ف له خوی و خو یوون دور ده خریته وه و ده کریته مرو فیکي ده سترکد. نه م پرؤسه یی له در یژایی ژبان روو ده دات و ناسایی ده بیندریت و ناسایی ده کریت و کو موله لگایه کی ته واو تو تالیی تر پیکده هین، به چه شنیک ناسایی و رؤژانه ده نو یی. ژبانی ناو نه م کو موله لگایانه گریده در یی به داب و نه ریت، فهره ننگ و ریوره سم و دین و باز نه یی کی پر له ئالو زی پیکده هین، که ده ربازبوون لیی هاسان ناب. کافکا له م نامه یی و سه رجه م کاره کانیدا نه م سیسته مه و کاره کته ره کانی ده ناسی. ههر بویه ده بیته سه رچاوه یی بیر وه زر و تیگه یشتی گهلنیک له فیهله سووفانی وهک والتیر بنیامین، تیو دور ئادورنو، هانا ئارینت، ئالیبرت کامو و که سانیر.

III

رودریگه ر زانفرانسکی فیلسووفی هاوچه رخی ئالمان که زیاتر له شهست سال گریډراوی بهرهمه کانی کافکا بووه و کتی یی له باره وه نوو سیوه، ده بیژی: "، نوو سین بو کافکا گرنگر له ژبان و کاری رؤژانه یی بو". کیشه یی سه ره کی نهو له وده دا بوو، خوی نازاد نه بینیه، جگه له و کاته یی خه ریکی نوو سین بووه. نوو سین نازادی پنبه خشیوه.

نهو کارمه ند و شاره زا له پیشه که ی خوی بوو، به لام خوی نازاد نه بینیه. سه ره رای کار و نوو سین، باوکی پشیناری سه ره رشتی کردنی کارخانه یی کی تازه سازکراوی خوی پیته کات و کافکا ده گاته نهو ناسته یی بیر له خو کو شتن بکاته وه. نهو سه ره رای نهوین و نهوینداری، نه یی توانی خیزان پیک بی. زانفرانسکی له گفتوگو له ته ک گو فاری فله سه فه ده بیژی: "، نوو سین بو نهو تافیکر دهنه وه یی کی مو تله ق بوو، کاتی ده که و ته نوو سین له ماوه یی چهنه هه فته کو تایی به کاره که ی ده هینا،،

زانفرانسکی له زمانې کافکاوه ده گېږتهوه که څو له کاتي گفتوگو له گهل "ماکس برود"، دهې، گوتېښتي.، پاش تهواوبوون له نووسين چه شنيک له حالته "تورگاسمووس" لهودا پټک ديت". زانفرانسکی گهره کي نبيه څه مه وهک حالته سيکسکردن ليکبداتهوه. بهلام څهوه، جي تيرامان و بيرکردنهويه، له بهر څهوهی مروږ تهنيا له کاتي سيکسکردن، کونسېنتراسيوني "موتلهقي" ههيه. گهر مروږ له کاتي نووسين و خولقاندني هونه به حالته "تورگاسمووس" بگات، ماناي څهويه "خووردبوونهوه" گهيشتنوه بهرترين پله، حالتهتيک که تهنيا له کاتي جووتبووني نير و مي سهر دهگرې و نويړولوي څهوهی سهلماندوه. څه تېگهيشتنه کافکا له نووسين، دهوري بيروهزر و هونه وشه و کارتيکهري له سهر مروږ دهردهخات، گهر کافکااسا پروانينه نووسين و هونه.

بو څهوهی له حالته کافکا تېگهين، دهې ژباني څهو بناسين. نووسهر و هونهرمه ند بهردهوام رووبهرووی څه پرسياره بوونهتهوه، که چو ژباني هاوبهش و پيشه روظانهی دور له نووسين و هونه، له يهک گرې بدن. کافکا رسته حقوقي خوښدبوو، کارمندی ئيدارهي بيمه بوو. ههرچند څه مافناسيکي ليهااتوو بوو، بهلام کارهکي تهنيا بههانه بوو بو پاره پيداگردن. ههتا نيوهړو کاري دهکرد و خوي دهگهياندهوه ژورهکي و نووسين له گهل خوي دهيرد. گهلتيک له نووسه راني بهناوبانگي جيهان، پيشه روظانهيان فري به سهر نووسينهوه نهبووه و ژباني هاوبهشيان پر له کيشه ماوهتهوه و هينديک پيشه روظانه و ژباني هاوبهشيان بو نووسين وهلا ناوه. که څه پرسيار قوولي ليدهکوتېتهوه.

کافکا څهوکاتهي "نامه بو باوک"، دهنوسي له رستهيه کدا ئېږي، څه نامهيه دهبا نووسرايا، بهلام مهرج نبيه بخويندريتهوه.، څه وتهيه لايهنيکي گرنگي نووسهر و نووسين دهردهخات. نووسهر و هونهرمه ند و بيرمه ند له خو و بو خو دهنوسن و بهرهه دههين، که چه شنيک رووبهروو بوونهوه له گهل خو، واته نووسهر خويته. کهسيکي وهک موتزارت گوږي له دهرووني خوي بوو، دواي مهرگي زانرا، چي ههبووه. خاله ناديار و نهگوتراوي نووسهر و هونهرمه ند، له ريگي نووسين و بهرهه، راستهوخو و ناراستهوخو ټاشر دهکري، که دهبيته هوي ناسيني لايه نه زانراوه کاني نووسهر به خوي، واته نووسهر له ريگيهوه زورتر خوي دهناسي.

نووسهري څه ديرانه له تهمهني ميرمندا لايهوه، دهبو بهرهو نووسين و شان و موسيقي بخزي و سالاني دواتر له دهروهی ولات، بکهوتيه گفتوگو له تهک خوي.، گفتوگوي بارام و برايم، بووه هوي گوراني ژباني برايم. څه گفتوگويه نه بلاو کرايهوه، نه کهس جگه له نووسهر خوښدوويهتهوه! وهک کافکا ئېږي، دهبا نووسرايا. موتزارت نيازي به خولقاندني موسيقي بوو، جا چ بلاوکريتهوه يان بلاونهکريتهوه، زيرک پاش هتيوکهوتنهوه، نيازي به چريکندن بوو، قالمهري مندال، دواي راجلهکين له خهوه، دهبو له شمشال بتورپي، کافکا دهبوو بنوسي، سواره دهبوو بنوسي، ديلان دهبوو بچريکيني، کيرکهگارد، نيجه، شوپنهواهر، دهبوو پرسيار بکهن و بنوسن، څهوان که سهرسهری سهری خويان و ژيان و گهردوونيان نهدهکرد.

کافکا سالي ۱۹۱۷ و ۱۹۱۸ له نووسينه کاني شوپنهواهر نزيک بووه، ټاييني مووسايي و عيسايي و باسگهلي ميتافيزيک، ژيان، مردن باسي کافکاش بوو. شوپنهواهر (۱۷۸۸-۱۸۶۰) له باسي (Wille-ويست) مروږ بهرهو بيرکردنهوه و گهرانهوه بو لاي (من) مروږ دهکيشي و پرسيار دهخولقيني. من کيم و چي من بهرهو بوون، بهرهو ژيان رادهکيشي؟ ويست چ دهوريک له راکيشاني من بو ژيان و څه کارانهي من دهیکه، دهگېږي.

کافکا که بيري له خوگوشتن کردبووه، دريژه به ژيان ددها و زوريه و زهي خوي بو نووسين تهرخان دهک. څهوه چ ويستيک بووه که څهوي له حهفده سالانهوه ههتا کوتايي ژيان بهرهو نووسين کيشا؟ لېرهوه شوپنهواهر دهگاته کافکا و کافکا دهگاته شوپنهواهر که له زور لايه نهوه نزيکيان له گهل يهک ههيه. څه گهر بو کافکا باوک دهبيته بابته و سوژه، بو شوپنهواهر دايک دهوري کهسي خاوهن ټاوريته دهگېږي و سهرئنهجام دواي مردني باوکي له دهستي رادهکات و ههرچند پروفيسوري څهوکاتي زانستگ بوو، له بهرلينهوه بو فرانکفورت دهگوازيتهوه و تا کوتايي ژيان، دور له ژن و دايک دهمني. ژباني شوپنهواهر گهلتيک لايهني ديکهي ههيه که ناکري لېره به وردی باس بکري، بهلام څهويش وهک کافکا گرفت له تهک فهيلهسووفاني ناو بازنهي زانستگان ههبوو، که چه شنيک ټاوريتهخواز بوون.

ټاوريتهخوازي ههر له سهرهتاي پيدا بووني فلهسهفهوه ههبوو، فهيلهسووفاني وهک پلاتون تهنانهت دزي فيريوني نووسين و خوښدن بو گهشت کهس بوون و څهوان باوهريان څهوه بوو که فهيلهسووف دهې راستهوخو، وانه به خوښدکاري بلتيهوه و خوښدکار دهې له ژير ټاوريتهي ئوستاد و وانهبيژدا بمينيتهوه بو څهوهي تيگات. څهمه کهساني

وهك شوپننه‌وه‌ري ئازار دهدا و دواي ماوه‌يه كي كورت وازي له پروفيسوري زانستگاي بهرلين هيتا، هه‌رچه‌ند هو‌ي وازهيتاني ته‌نيا ئه‌مه نه‌بوو.

IV

مارتين بووبهر Martin Buber (۱۸۷۸-۱۹۶۵) فهيله‌سوofi ئوتريشي- ئيسراييلي، به پيچه‌وانه‌ي كافكا باوه‌ري سه‌هيونيستي به‌رانه‌به‌ر به نه‌ته‌وه‌كه‌ي په‌يدا كردبوو. ئينتله‌كتوئيلى جوو له ريگاي بير و هزر، فهلسه‌فه، ئه‌ده‌بيات، دين تيگه‌يشتنيان له خويان و زيديان په‌يدا كرد و ئه‌وجا به‌ره‌و دامه‌زراندني ده‌سه‌لاتي سياسي و وه‌رگرتنه‌وه‌ي زيديان چوون. پيشه‌واني جوو، رينسانسيان له ناو خويان له لايه‌ني ئاييني، نه‌ته‌وه‌يي، زماني، ئيتنيكي پيگهيتا و له قاوغي تيگه‌يشتن و ژباني كوئي خويان كه زورتر له ئاواره‌يي تيده‌په‌ري، هاتنه‌ دهر و ريگاي زرگاري خويان خوش كرد.

كافكا به زماني ئه‌ده‌بيات و له ريگاي رومان و بيره‌وه‌ري و نامه‌كانيه‌وه به قوولي ره‌خنه‌گرانه، چووه ناو سيسته‌ي تيگه‌يشتن و ده‌سه‌لات له ناو بنه‌ماله‌ي جووه‌كان. ئه‌و لايه‌نه‌كاني ئه‌م ژيان و سيسته‌ي، تاوتو كرد و چه‌شنيك له ئازادي تاكي نه‌خشاند. ژباني خو‌ي وينا و نموونه‌يه‌كي به‌رچاو له چيكردي كه‌سايه‌تي و ئازادبوون و له هه‌مانكات وينه‌ي نووسه‌ر و بيرمه‌نديكي ره‌خنه‌گر بوو، كه ره‌خنه‌كان له مال و هوندي خويه‌وه ده‌ستي پيكر. ئه‌و بيرى له هه‌موو لايه‌نه‌كاني ژيان ده‌كرده‌وه و هه‌ر بويه سالي ۱۹۱۲ ته‌نانه‌ت په‌رتوو‌كيكي له سه‌ر زمانه‌كه‌ي خو‌ي نووسي، كه فيريان نه‌كردبوو.

جووه‌كان ته‌نيا خه‌ونيان به گه‌رانه‌وه بو فله‌ستين نه‌ده‌بيئي، به‌لكو بيريان ليده‌كرده‌وه. سالي ۱۸۹۶ ئه‌و كاته‌ي كافكا دوازده سالان بوو، تئودور هه‌رتسل Theodor Herzl (۱۸۶۰-۱۹۰۴) كتتيبيكي به ناوي(حكومه‌تي جوو) بل‌او كرده‌وه و له‌و كاته‌وه ئيلييت و خه‌لكي جوو ده‌يانزاني چيان ده‌وي و ۵۲ سال دواتر ئه‌و پلانه‌ي ئه‌وان جيبه‌جي كرا و حكومه‌تيكي پيگهات كه له هه‌موو بوارتيكدا له ناوچه و جيهان ده‌ور ده‌گيري.

تئودور هه‌رتسل، مارتين بووبهر و ئه‌وانيتر، له‌و ريگايه‌وه به دژي پروسه‌ي توانه‌وه‌ي جوو له ولاتان جو‌لانه‌وه و سه‌ره‌تا سه‌ده‌ي هه‌ژده و نوزده و بيست توانيان جووه‌كان له هه‌موو ئوروپا و رورتاوا و باقي جيهان ليك نزيك بكه‌نه‌وه. جووه‌كان به شيوه‌ي جياواز له هه‌ر ولات و شار و گوند ريگه‌رخان و كو‌لوني خويان له ولاتان پيگهيتا و خويان پاراست و خويان له توانده‌وه و ئاسيميلاسيون زرگار كرد.

V

كافكا هه‌رچه‌ند رسته‌ي واي هه‌يه كه ئاييني له گويدا ده‌زرينگزينه‌وه، به‌لام له لايه‌كيتر نووسراوه‌كاني ته‌ژي له تيگه‌يشتني نه‌ئايينييه، هه‌ر بويه ويستي گه‌رانه‌وه بو فله‌ستين، گه‌رانه‌وه بو ولاتي ئايينه‌كان نه‌بوو، گه‌رانه‌وه بو زيدي بوو. كاري رورتانه‌ي كافكا و نووسيني شه‌وانه، ئه‌وي هان دا به ژيانتيكي ساكار رازي بيت و به نووسين و جيبه‌جيكردي ئيده‌كانيه‌وه، خو‌ي خه‌ريك بكات. گه‌رانه‌وه بو فله‌ستين بو ئه‌و خه‌ون نه‌بوو، ويست بوو، هه‌رچه‌ند مه‌رگ پيشي كه‌وت.

فريدريش نيچه Friedrich Nietzsche (۱۸۴۴-۱۹۰۰) به گه‌يشتن به‌وه‌ي،،خودا مردووه،، ئه‌وه‌ي ده‌رخست كه ئينسان له نه‌بووني خودا، خو‌ي ده‌بينتته‌وه. ئه‌و ده‌تواني بريار بدات و بووني خو‌ي بجه‌سپيني. نزيكي كافكا له نيچه و فهلسه‌فه‌ي ئه‌و، كافكاي له خو‌ي نزيكتر كرده‌وه.

كافكا ره‌خنه‌كاني ده‌گاته‌هورات و ئينجيل و ئيبراهيم، كه به باوكي ئايينه‌كاني ئيبراهيمي (مووسايي، عيسايي، محه‌مه‌دي) ناسراوه. قوربانيكردني ئيسحاق كوري ئيبراهيم به ئه‌مري خودا، بو خودا بوته‌بابه‌تي فهيله‌سووفان، له‌وانه، فهيله‌سوofi دانماركي سو‌رين كيكره‌گارد. ئه‌و ئه‌م كاره‌ي ئيبراهيم وهك،، زرگاركه‌ري باوه‌ر،، سه‌ير ده‌كات و ئاماژه‌يه به‌وه‌ي كه ئيبراهيم هيتنده له سه‌ر باوه‌ري خو‌ي سوور بووه، گه‌ره‌كي بووه، كوره‌كه‌ي بكاته‌ قورباني خوداكه‌ي. ئه‌م تيگه‌يشتنه له ناو باوه‌رمه‌نداني عيسايي و مووسايي و ئيسلام چه‌سپاوه. كافكا به پيچه‌وانه، قورباني نه‌كردني ئيسحاق به ده‌ستي ئيبراهيم له نامه‌يه‌كي سالي ۱۸۴۳ به،،سه‌رپيچكردن له ئه‌مري خودا، سه‌رپيچيكردن له سه‌ردانه‌واندن بو مله‌ورپي،، به حيساب ده‌هيئي. ئيبراهيم له نيوان،، مه‌رگي كوره‌كه‌ي بو خودا،، ژين و ژباني كوره‌كه‌ي هه‌لده‌بژيري. بوچي ده‌بي ئيبراهيم بو خودا كه ده‌په‌ره‌سته‌ي، كوره‌كه‌ي فيدا بكات؟ بوچي ده‌بي خودا به مه‌رگي ئينسان كه ده‌گوتري، خو‌لتيندراوي خو‌يه‌تي، رازي بكري؟ ئه‌م رازيكردنه به‌م شيوه‌يه چ په‌يامتيكي ئينساني و عه‌قلي و مه‌نتقي و ئه‌خلاقي بو ئينسان پييه؟

كافكا كه له ئاتوريته و مله‌ورپي و ملكه‌چي ده‌دوي، لپره‌ ونبه‌يه‌كي ته‌واو له ئاتوريته و مله‌ورپي ده‌داته ده‌ست، كه هه‌رچه‌ند مه‌يلي ئيبراهيم ده‌گه‌يپي، به‌لام ملكه‌چي ئيبراهيم ناگه‌يپي، ئه‌و ملكه‌چيه‌ي هه‌موو ئايينه‌كان و هه‌موو ده‌سه‌لات و مله‌وره‌كان، له ئينسانيان ده‌وي. ئه‌م تيگه‌يشتنه‌ي كافكا له ئيبراهيم ئينسانيه. ئه‌و له نيوان مه‌رگ و ژيان، له نيوان

ملکه چی و نازادبوون، ژيان و نازادبوون، هه لنده ژيری. ئەمه سهرپچکردنی، ئادهم و حهوا، ی خه یالی و سهرپچیکردنی، شهیتان، ی خه یالیش ده گرتیهوه!

بۆ کافکا، بوون، و، دابوون، له جیدا و له کات و زهماندا سهرهکیه. هه موو شت له بووندا مانا ده دا. گهر، بوون، نه بێ چی ده مینتیهوه؟ خوداش به، بوون، ی مرۆفهوه، هاتۆته ئاراهه. ئیبراهیمی (بوو و نه بوو) درێزه ی، بوون، مسۆگهر ده کات و کهسانی وهک کیرکه گارد که، رزگارکردنی باوه، له م چیرۆکه دا لایان له، بوون، گرنگتر بێ، له راستیدا تووشی خه تا ده ب، له بهر ئه وه ی باوه به بوونی "مرۆفهوه" ههیه، نهک به پێچهوانه.

کیرکه گارد لێره له تیگه یشتنی پلاتون و پلاتونیسزم نزیک ده بێتهوه، که پێیانوابوو، بوون له، ئیده، وه دیت و لێرهوه ده گهن به خودا که، بوون، ی مسۆگهر کردووه. کیرکه گارد، پاسکال و کهسانی دی رهوتی ئیکسیستنسالیسمی عیسایی پێکدههێن، که بوونی ئینسان به بێ مانا ده زانن و مانای بوونی ئینسان له بوونی خودادا، ده بین، ده نا ژیان ده بێته، پووچی،. ئەم رهوته لایه نی ئانتیستیشی ههیه که کهسانی وهک هایدیگهر، سارتر، سیمۆن دوبوار ده گرتیهوه. ئەمان تیگه یشتنیان ئه وهیه که مرۆف ده بێ خۆ، مانا، به ژیا نی ببخشێ. خۆ بهرپرسه له مانابه خشین به خۆی و به ژیان. کافکا له گه راندا مایه وه، نه به م بار و نه به و باردا نه کهوت.

VI

به کارهینانی ناوی کهسانی ناودار بۆ مه بهستی سیاسی و ناسیاسی هه بووه و ههیه. کافکا له ماوه ی سه د سالی دوا ی مه رگی وای پێکراوه. کافکا که به زمانی ئالمانی ده بینوسی، له پراگ له دایک بوو، ژیا و مرد. کافکا ی جوو که به گه وره یی خۆی فیزی زمانی دایک کرد و به زمانی چک و عبری نه بینوسی و وهک هاوولاتی ئوتریشی-مه جاری ده زاندر و هاوولاتی ئالمانی و ئیسراییلی پێنه به خشرا و به ره هه مه کانی هه تا سالی ۲۰۰۷ نه کرانه زمانی چه کی و رهنگه تا ئیستا هه موو به ره هه مه کانی نه کرابێته عبری، ناویکه که هه موو لایه ک به کاری ده هین.

ئالمانی نووسینی کافکا بابته بۆ باسی ئەم و ئەو بووه، کافکا ئالمانی نه بوو. هانا ئارپنت که ئه ویش جوو و به ره چه لک ئالمانی نه بوو، ده بیژێ، زمانی نووسینی کافکا بێگهر و رهوان و شیعر ئاساترین زمانی ئالمانی سه دهیه،. جورج شتاینه ر ده نووسی، زمانیکی روون و بێ گری و گوێ تاقانهیه،. ئەم پرسیاره له م پێوه ندیه دا دێته پێش که ئایا کافکا ئاسیمیه بووه؟

ئهو نهک له ئلمان، له ناو کۆلۆنی جوو له پراگ ژیا و به ئالمانی قسه ی ده کرد و ده بینوسی، به بێ ئه وه ی وهک ئالمانی عیسایی بووبیت، به بێ ئه وه ی تیکه ل ئلمان و ئالمانی و فره هه نگ و داب و نه ریتی ئه وان بووبیت. ئەم به سه ره اته جووله که ی ولاتانی تری رۆژه لاتی ئورووپاش ده گرتیهوه. ئه وه ی کافکا ئاسیمیه بووه، پرسیار ده مین، به لام ژیا نی ئه و ئه وه ده رده خات که مێشکی کافکا خه ریکی ئەم پرسیاره بووه و هه ر بۆیه خۆی فیزی زمانی عیبری کردووه و ویستی گه رانه وه ی بۆ زیدی هه بووه. کافکا ئەو مه سه له ی له ناو خۆیدا یه ک لا نه کرده وه و بووه هه وینێ نووسینه کانی. سه ره پرای ئەمه، کام کافکا خۆی له زمانی ئالمانییدا دیته وه؟ تراژیدی ژیان ئه وهیه، که به شی له بنه ماله ی کافکا له سه رده می هیتلیر له ئوردوگی، ئاوسشویتس، له لایه ن ئالمانی زمانه کانه وه، له ناو چوون.

کاتیک له زمانی رهوان و بێ گری و گوێ کافکا ده گوتری، مه به ست زمانیکی دوور له ئیستعاره و سه بول و مانای ئینترای و نآروونه. مه به ست زمانیکه دوور له پێچ و په نا. زمانی کافکا خۆینه ر به ره و بێرکرنه وه و تیگه یشتن ده بات، نهک به ره و خه یال و خولانه وه له ناو بازنه ی ته سکبینی. زمانی ئالمانی که ره سه یکی تر بوو، بۆ به جیهانیبوونی به ره هه م و تیگه یشتنی کافکا. زمانی کافکا جیا له جوانی ئه ده بی و شاعیرانه بوون، رێگای وه رگه راندن بۆ سه ر زمانیتری خۆش کرد، له بهر ئه وه ی زمانی کافکا، زمانیکی رێتال و سروشتی بوو.

برایم فره شی

۲۰۲۴/۶/۳۰

- ئەم بابته ده بوو زووتر بآلوکرتیه وه، هۆی بآلونه کردنه وه ی له ئەستۆی نووسه ر نییه!